

NAŠ DOPRINOS POBEDI NAD FAŠIZMOM

Sada bih htio nešto da kažem o jednom drugom pitanju, povodom tridesetogodišnjice pobjede nad fašizmom. Drugovi i drugarice, čitav niz godina naša narodnooslobodilačka borba bila je sa raznih strana potcjenjivana. Pa evo i danas trideset godina poslije pobjede nad fašizmom, jugoslovenska narodnooslobodilačka borba, u kojoj je palo milion i sedam stotina hiljada ljudi, opet se potcjenjuje. Ona se izjednačuje sa svim pokretima otpora fašizmu, iako smo mi u toku te borbe stvorili snažnu oslobodilačku armiju i uglavnom sami oslobodili svoju zemlju.

Kada smo mi počeli da ratujemo? Ko je u Evropi četrdeset i prve godine digao ruku protiv fašizma, protiv Hitlera? Jedino je Jugoslavija bila ta koja je u okupiranoj Evropi, u toj tvrđavi mraka, već u to vrijeme ustala protiv fašizma. Ko je još i prije rata, uoči agresije Hitlera, u svojoj zemlji, pripremao otpor? Mi smo ga pripremali, pripremala ga je naša Partija. Mi smo, između ostalog, već tada stvarali vojne komitete, itd. Mi smo već 1941. godine, istog dana kad je Hitler napao Sovjetski Savez, 22. juna, izdali manifest, poziv na ustanak. Zašto to nismo učinili i ranije? Zato što pripreme nisu bile gotove, iako smo i prije toga izvodili izvjesne akcije i diverzije protiv fašističkih hordi koje su jurile kroz Jugoslaviju.

Mi smo već u jesen četrdeset i prve godine imali osamdeset hiljada vojnika, to jest partizana. A četrdeset

(Iz govora Političkom aktivu Makedonije, održanom 2. aprila 1975. godine).

i treće imali smo već trista hiljada. Od samog početka četrdeset druge stvarali smo regularnu armiju i dalje jačali partizanske odrede. Ko je to tada imao u Evropi? Niko!

Četrdeset i treće godine, ja sam na Durmitoru, u vrijeme žestoke talijanske i četničke ofanzive, i ofanzive Nijemaca u raznim drugim dijelovima Jugoslavije, iz Kominternе dobio telegram da uputim poziv svim evropskim komunističkim partijama da ustanu u borbu protiv fašizma. Taj telegram je poslao Dimitrov, u dogovoru sa Staljinom. A danas nas potpuno izjednačavaju sa svima, pa i sa Bugarskom čije su trupe do septembra 1944. bile ovdje okupator.

Vidite, dakle, i poslije trideset godina, pokušava se opet minimizirati naša borba, i time se vrijeđaju žrtve koje smo dali. Ako mi živi ne možemo dokazati da smo bili ti koji smo se borili neka govore mrtvi, neka govore onih milion i sedamsto hiljada ljudi koji su dali živote u toj borbi. Po broju žrtava — ja tu ne uzimam u obzir SSSR — jedino se Poljska, koja je takođe dala ogromne žrtve, može upoređivati sa Jugoslavijom.

Na takve stvari mi ne možemo šutjeti. A danas, opet neki to ne priznaju: tako pišu i neki odgovorni ljudi. Mi ne možemo prešutjeti takve stvari. Dužni smo da, u ime onih žrtava koje su pale, govorimo i protestujemo protiv toga.

Zato, tridesetogodišnjica pobjede nad fašizmom treba u našoj zemlji da bude obilježena onako kako to naša borba i zaslužuje. Nećemo dozvoliti da niko izvana umanjuje žrtve koje su kod nas pale, a da to ostane bez našeg odgovora. Jugoslavija je u prošlom ratu na strani saveznika dala najviše što je mogla dati — dala je svakog desetog čovjeka. Zar mi onda možemo šutjeti? Ne možemo! Mi koji smo bili učesnici u toj borbi ne smijemo dozvoliti da se historija krivotvori, da se ona iznakazuje. To traže naši narodi, to traže žrtve koje smo dali. Možda je to nekima potrebno iz političkih razloga. Ali, mi takve političke razloge ne priznajemo i ne možemo ih nikome priznati. Bilo bi sramota da se naš doprinos priznaje, recimo na Zapadu, a da nam ga ne priznaju neki iz redova onih koji su nam bili najbliži saveznici.

Ja bih sada, drugovi, otvoreno govorio o tome kako je to bilo kad sam išao u Moskvu, i zatim u Krajevou. Meni su tada u Moskvi kazali da bi bilo dobro da bugarska armija — pošto je Crvena armija već bila ušla u Bugarsku — pomogne u borbama za oslobođenje naše zemlje. Ja sam na to šutio, nisam ništa odgovorio, bilo mi je teško to prihvatiti. Kad sam došao u Krajevou iz Bugarske su stigli drug Terpešev i jedan general. Oni su me dugo vremena ubjeđivali i molili da njihova armija ipak učestvuje. Ja sam konačno, znate, to prihvatio. Vama je poznato gdje je zatim bugarska armija bila i šta je radila. Ona je odigrala izvjesnu ulogu na lijevom boku Crvene armije, i zajedno sa njom, prošla je jednim dijelom Jugoslavije, kroz Vojvodinu tamo gore prema Mađarskoj. Ako neko danas govori da je ona oslobađala Makedoniju, gdje su onda bili makedonski borci? Tu su makedonski borci odigrali glavnu ulogu. Razumije se, bilo je dobro što je bugarska armija uzela učešće u borbama protiv njemačke armije fon Lera koja se u to vrijeme povlačila sa Balkana. Ali, nije mi poznato da je ona vodila neke teške borbe. Sada se, međutim, govori da je ona bila jedan od oslobodilaca Jugoslavije, potcjenjuje se naša narodna armija, naši partizani, cjelokupna naša borba koju smo tri i po godine vodili sami.

Tri godine mi smo ratovali sa onim što smo otimali od neprijatelja. Prvu pomoć smo dobili u zimu 1943. a uglavnom je stizala tokom 1944. i to preko Italije. To je bila pomoć koju smo dobivali izvana. Kasnije smo — u jesen 1944. i 1945. — dobili teško naoružanje od Sovjetskog Saveza, o čemu sam se ja u Moskvi dogovorio sa Staljinom. Zajedno smo oslobađali Beograd i zajedno išli tamo do Iloka. Onda su jedinice Crvene armije otišle u Mađarsku, a mi smo dalje išli sami. I bugarske jedinice koje su tu bile, išle su dalje kroz Mađarsku. Mi smo dalje oslobađali Jugoslaviju sami — cijelu teritoriju do Dalmacije pa skroz gore do Trsta i austrijske granice. Na granici Austrije zarobili smo 250.000 Nijemaca — čitavu balkansku armiju, zajedno sa njenim komandantom fon Lerom koga smo kasnije strijeljali kao ratnog zločinca.

Eto, tako izgledaju historijske činjenice, a nikako drukčije. Sve to što se sada čini da bi se osporila naša borba — to je luk i voda; to oni ne mogu postići. Jer, mi

smo još tu, živi, i mi ćemo stalno ukazivati na to šta je istina, a šta je ono što nam se sada podmeće.

Htio bih zato da proslavu tridesetogodišnjice pobjede nad fašizmom organizujemo tako da svi naši ljudi, i nove generacije kojih tada još nije bilo ili su bile djeca — vide kako je to, u stvari, bilo. To bi trebalo sprovesti i u školama. Ima danas i na univerzitetima studenata koji ne znaju kako je to bilo, kakva je bila naša borba. U nastavi se tome ne poklanja dovoljno pažnje, a mi to moramo raditi. Mi moramo našu djecu, našu unučad, upoznati sa time šta je bilo ranije, kakva je bila naša borba, šta smo mi učinili da je naša zemlja danas takva kakva jeste.

Jer mi smo počeli i graditi našu zemlju sami, kao što smo sami pošli i u rat, takorekuć, jurišajući na nebo. Tako smo počeli i graditi, bez sredstava, i uz otkazivanje svih trgovinskih i drugih ugovora od strane zemalja koje su trebale najviše da nam pomognu. Bili smo stavljeni pod nož zapadnih zelenasa i banaka koji su nam davali kredite sa najvišim kamatnim stopama. I ne samo to. Oni su nas prisilili da priznamo sve dugove stare Jugoslavije. I morali smo ih najprije otplaćivati da bi nam onda, malo po malo, počeli davati kredite. Takva je bila situacija.

Danas se svi ti naši napori i žrtve negiraju. Ja, drugovi, mislim da tu komunisti moraju biti dosljedni sebi, da moraju biti uporni i jedinstveni u odbrani istine, kao što smo to bili i u vrijeme rata, kada nam je trebalo tri godine da ubijedimo svijet ko ovdje ratuje, čija je to krv. Tako moramo i sada ubjeđivati sve, pa i one koji minimiziraju našu borbu, da je to bila naša krv, da smo tu mi ratovali, da smo u to vrijeme u okupiranoj Evropi imali i rat završili sa 52 divizije i osam stotina hiljada naoružanih vojnika.

Znate, istina ima vrlo težak put, do nje se često dolazi kroz Scile i Haribde. Ima i ljudi koji hoće da se istina zamagli i zaboravi, koji evo i sada, povodom tako značajnog datuma kao što je tridesetogodišnjica pobjede nad fašizmom, pokušavaju da učvrste neistinu. A mi to nećemo i ne možemo dozvoliti. Mi, komunisti Jugoslavije, moramo tu čvrsto stajati i ne dozvoliti da nam gaze naše žrtve i umanjuju našu ulogu u oslobodilačkom ratu.

Mi se ne busamo u prsa, rijetko govorimo o tome. Ali, kad nas dotjeraju do toga da moramo kazati istinu, onda

je kažemo, pa makar ko to bio. Žalosno je da je do toga došlo. Ali, moramo se izboriti za istinu, kao što smo i nekad to učinili.

Drugarice i drugovi, za situaciju u Jugoslaviji danas, može se kazati da je dobra.

Savez komunista se prilično osposobio, i treba još jače da ide naprijed, da se još bolje osposobi. On treba da onemogući djelovanje i onih grupica i pojedinaca bilo da su u Partiji ili izvan nje a koji rovere i stoje na istoj liniji kao i oni koji tvrde da su nas oni oslobodili, a da nismo to učinili mi sami. Tačno je da nam je Sovjetski Savez pomogao, da nam je 1944. godine pomogao i u naoružanju i u ljudstvu, da je njegov tenkovski korpus učestvovao u borbama u Jugoslaviji. Tačno je i to da je Sovjetski Savez dao najveće žrtve u ratu i da bez Crvene armije Evropa ne bi bila očišćena od fašizma. Sve je to tačno. Ali, mora se priznati da smo mi, prema svojim mogućnostima i sposobnostima, dali ono što je bilo najviše moguće dati, da smo mi od prvog dana pošli u rat, i goloruki narod pozvali u borbu. Mi smo išli sa Sovjetskim Savezom od samog početka. A ko je drugi išao, rado bih to htio znati, od onih koji danas tako naše žrtve potcjenjuju.